

אני ואפסי עוד: גרסת הסגל הבכיר

כשאנשי הסגל הבכיר מתמסרים למדיניות ההפרטה שהאוצר כופה עליהם, הם פוגעים לא רק בסגל הזוטא אלא גם בעצמם ובאופיה של האקדמיה
דני גוטווין

אין כמו הגיון החד-גדיא כדי לתאר מצעד האיוולת בו מפריטה עצמה האקדמיה הישראלית בהדרגה. ככל שהאוניברסיטאות מדממות יותר מסכין הקיצוצים של האוצר, כך הן מתמסרות למדיניות ההפרטה שהוא כופה עליהן.

כמענה לשחיקת תקציביהן בידי האוצר, הן מכפיפות עצמן להתנהלות תאגידית וממסחרות את תאריהן באמצעות "תוכניות חוץ-תקציביות"; כדי להתמודד עם הגרעונות הן מבטלות משרות של חוקרים וממלאות את שורותיהן ב"מורים מן החוץ", וכך מרחיבות את עקרון "עובדי הקבלן" מהשמירה והניקיון אל ההוראה; וכחלק מ"ההתייעלות" נדחק הסגל האקדמי מניהול האוניברסיטאות, שעובר לידי אנשי הכספים, המבייתים את המחקר לעקרונות השוק.

עד לאחרונה נדמה היה שמרבייתו של הסגל דוחה את ההפרדה שיצר האוצר בין "האקדמיה" ל"יעילות" ומתנגד להפרטה הזוחלת של ההשכלה הגבוהה ולפגיעה באופיה הציבורי.

אמנם, היו מבין המרצים מי שהצביעו על מחדלי הניהול של אוניברסיטאות מכאן ועל הצורך בעידוד המצוינות מכאן כעל נימוקים לאימוץ עמדת האוצר, אלא שהיתה זו עמדת מיעוט. רוב הסגל, שיוצג על ידי הסנאטים של האוניברסיטאות, הוסיף לנהל מאבק – גם אם זה נשא אופי של מלחמת מאסוף – בהפרטתה של האקדמיה. אלא, שהתנהלותה ותוצאותיה של [שביתת הסגל האקדמי הבכיר](#) בחורף האחרון עשויה ללמד כי המרצים נכנעו להגיון של האוצר.

ראשי ארגוני הסגל האקדמי הבכיר חזרו והדגישו כי השביתה מתנהלת על דרישות שחר בלבד, ודחו בתוקף כל הצעה שעלתה מחברי הסגל להרחיב את מטרותיה לתביעות הנוגעות לאופיה הציבורי של ההשכלה הגבוהה בפרט ולמערכת החינוך בכלל.

וכך בעוד שבמישור המעשי כוונה השביתה נגד האוצר, הרי שבמישור העקרוני היא דווקא אימצה את הנחותיו, ומאבק השחר הלוחמני שימש כמסך עשן לאימוץ ההפרדה בין "הכלכלי" ל"אקדמי" מבית מדרשו של האוצר; כך ניהלו ארגוני הסגל מיקוח עם האוצר, אך במסגרת הנחותיו.

שינוי הערכים בסגל האקדמי בא לידי ביטוי בכפל הלשון שאיפיינו את המערכה ההסברתית שניהלו המרצים. בעוד ראשי ארגוני הסגל נימקו את צמצום מטרות המאבק לתחום השחר בחשש פן היא תוכרז כ"פוליטית", דבר שיחליש את עמדת השובתים מול בית הדין לעבודה; רבים מחברי הסגל, בניגוד לעמדת הנהגתם, הוסיפו להדגיש את הזיקה בין השביתה לבין מצבן העגום של האוניברסיטאות והעלו דרישות "פוליטיות", ביחס למדיניות ההשכלה הגבוהה בכלל.

תחילה שימש העיקרון הכלכלי את ראשי ארגוני הסגל הבכיר לדחיית הקריאה לנהל מאבק משותף עם ארגון המורים התיכוניים ששבת במקביל. הסירוב לנהל מאבק משותף, שנמוק בחשש מ"פוליטיקה", חייד את האופי המגזרי המתנשא והמתנכר של שביתת המרצים. השלכותיו של כשל סולידריות זה ניכרו עד מהרה לא רק ביחס כלפי גורם "חיצוני", כמו המורים, אלא גם ביחס לגורם "פנימי" כמו הסגל האקדמי הזוטא.

לאחר שהסגל הבכיר הפקיר את הסגל הזוטא בשביתת 1994, בשביתה הנוכחית הוא פשוט [התנער ממנו](#) והפך אותו לשקוף: לא רק שלא הועלתה כל תביעה לשיפור שכרו ותנאיו, ובמיוחד אלו של "המורים מן החוץ", אלא שההסכם לסיום השביתה לא כלל כל התייחסות לאופן בו יפוצה הסגל הזוטא על תוספת העבודה שהוא נתבע לה ועל הנזקים המוכחים שהיא גרמה לו בשל שינוי מועדי הסמסטר והארכת שנת הלימודים.

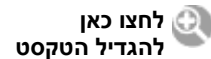
אלא, שמנגנון הנישול המובנה שאימצו ראשי הסגל הבכיר, אינו מכיר בגבולות. מן הסגל הזוטא המשיך אל תוך הסגל הבכיר. מצהלות השמחה על הישגי השביתה הותירו בצל את העובדה שהיא הגדילה את פערי השכר בתוך הסגל הבכיר, שכן היא הטיבה בעיקר עם הוותיקים ובעלי הדרגות הגבוהות, והותירה מאחור את הצעירים ובעלי הדרגות הנמוכות.

כשל הסולידריות יוצר מעגל רוע שלא

יעצר: הוא ידחק את ארגוני הסגל

הבכיר להבחנה – שעתה הם עדיין מתנגדים לה – בין מרצים "מבוקשים" לכאלו שהביקוש לתורתם דל, ובין תחומי ידע "נדרשים" לכאלו שלשוק אין בהם עניין. בלשון אחרת, כשל הסולידריות של ארגוני הסגל הבכיר יפעל כמנגנון שינשל חלקים והולכים מחבריהם.

ביעורו של כשל הסולידריות הוא אפוא אינטרס עליון של הסגל הבכיר, ופסח תשס"ח גם מספק לכך

אמצעי: ארגוני הסגל הזוטר והמורים מן החוץ נמצאים עתה בעיצומו של מאבק מקצועי על שכרם וזכויותיהם; תמיכה במאבק זה עשויה להוות תהליך ההתנערות של הסגל הבכיר מכשליו. כך מאבק על זכויות הסגל הזוטר יהיה גם מאבק על זכויות הסגל הבכיר, ועל דמותה הציבורית של האקדמיה הישראלית בכלל.

פרופ' דני גוטוויין מרצה בחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה

[חזרה](#)